

ORTODOXIA DE ASTĂZI ÎNTRE EXIGENȚĂ MISIONARĂ ȘI LIMITELE DIALOGULUI ECUMENIC

Așa cum arăta odată răposatul patriarh Iustin Moiescu, „fenomenul cel mai caracteristic al vieții creștine din secolul al XX-lea este fără îndoială mișcarea pentru refacerea unității Bisericii, a cărei expresie pe plan teologic și practic o constituie ceea ce s-a numit cu un termen general Mișcarea ecumenică. Ea s-a născut din năzuința Bisericii spre o mai bună cunoaștere, apropiere și conlucrare și a exercitat o influență deosebit de puternică nu numai asupra dialogurilor și relațiilor interbisericești, ci și asupra gândirii teologice și a vieții spirituale creștine din ultima jumătate a secolului trecut”^[2]. După ce mileniul al II-lea a fost al despărțirilor confesionale creștine (catolicismul, protestantismul sub toate formele lui, precum și neoprotestantismul și denomiuniunile creștine), la mijlocul secolului al XX-lea a apărut Ecumenismul ca încercare de refacere a unității creștine.

Deși Mântuitorul Iisus Hristos S-a rugat înainte de Patimi „ca toți să fie una” (Ioan 17, 21), unitatea văzută a Bisericii a fost divizată de-a lungul istoriei, datorită factorilor teologiei și neteologiei, ajungându-se la o fărâmițare și la mare neliniște în sânul creștinismului. Dintr-un sentiment de vinovăție al formațiunilor creștine pentru aceste neajunsuri și din dorința de refacere a unității lumii creștine, numită „oecumene”, a apărut mișcarea ecumenică, ale cărei începuturi se află în încercările Bisericii ieșite din Reforma secolului al XVI-lea, de a relua dialogul cu Bisericile istorice, tradiționale. Între acestea, se numără proiectele lui Melancton de a intra în contact cu patriarhul ecumenic loasaf al II-lea (1555-1565); dialogul cu Biserica Anglicană („High Church”) inițiat de patriarhul ecumenic Chiril Lucaris (+1638) și continuat de patriarhul Mitrofan Critopulos (+1639) al Alexandriei, precum și acțiunile desfășurate în cadrul mișcărilor de tineret creștin, organizate după modelul Asociației tinerilor bărbați creștini (Young Men’s Christian Association – YMCA), înființată mai întâi în mediul englez în anul 1844, iar apoi răspândită în toate țările occidentale^[3]. Tot în secolul al XIX-lea au fost înființate unele organisme cu caracter confesional. În 1864 s-a înființat „Alianța evanghelică”, în 1877 se creează la Constantinopol o comisie mixtă anglicano-ortodoxă, iar în 1895 ia ființă Federația Mondială a Studenților Creștini (World Student Christian Federation – WSCF), care, alături de YMCA, a promovat ideea ecumenismului.

Sub forma ei actuală, mișcarea ecumenică își are originea în „Conferința mondială a misiunilor”, desfășurată între 14-23 iunie 1910 la Edinburgh, Scoția, la care nu au fost prezente nici Biserica Ortodoxă și nici cea Romano-Catolică, astfel că această conferință

a avut o dimensiune exclusiv protestantă^[4]. De această conferință este legată, în primul rând, organizarea activității misionare la nivel mondial, prin înființarea în anul 1921 a Consiliului Mondial al Misiunilor (International Missionary Council), care a fost integrat în anul 1961 în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, devenind Comisia pentru Misiune Mondială și Evanghelizare (Commission for World Mission and Evangelism). Se consideră o mare realizare în cadrul mișcării ecumenice înființarea, la 23 august 1948, a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care reunește la ora actuală, la nivelul anului 2011, un total de 249 Biserici din întreaga lume și care a avut până în prezent zece adunări generale, ultima având loc la Busan, Coreea de Sud, în octombrie 2013. Biserica Ortodoxă Română a aderat la Consiliul Ecumenic al Bisericilor, împreună cu Bisericile Ortodoxe din: Alexandria, Ierusalim, Rusia, Bulgaria și Polonia, când a avut loc a treia adunare generală a acestui organism religios, care ținut la New Delhi în perioada 19 noiembrie – 5 decembrie 1961, prilej cu care s-a adoptat o bază lărgită, cu caracter trinitar, a dialogului ecumenic, prin care s-a stabilit: „Consiliul Ecumenic al Bisericilor este o asociație de Biserici care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Domn și Mântuitor și caută să împlinească împreună chemarea lor comună pentru slava lui Dumnezeu cel Unul, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt”^[5].

În decursul timpului, au apărut numeroase curente, mișcări și organizații care pe plan confesional și inter-confesional, chiar inter-religios, militau pentru apropierea Bisericilor și a religiilor, a credincioșilor lor. Cu alte cuvinte, mai ales începând cu anul 1961, unele Biserici ortodoxe au văzut în apariția și acțiunea mișcării ecumenice lucrarea lui Dumnezeu, luând angajamentul să-și aducă „în mod neprecupețit” contribuția lor morală și materială, „pentru succesul deplin al nobilei acțiuni pe care o desfășoară Consiliul Ecumenic al Bisericilor pentru apropierea, cunoașterea și colaborarea dintre Bisericile și confesiunile creștine și pentru a sluji astfel poruncii evanghelice a păcii pe pământ și a bunei înțelegeri între oameni”^[6]. Pe măsură însă ce mișcarea ecumenică a prins tot mai multă consistență, s-au conturat două atitudini, fiecare justificată în felul ei.

Pe de o parte, întâlnim creștini nerăbdători de a vedea înfăptuindu-se cât mai grabnic idealul unității. Aceștia nu înțeleg ce-i mai poate opri a se ruga împreună, a sărbători deodată Paștile, ase împărtăși din același potir, a recurge la serviciile aceluiași preoți, a face parte din una și aceeași Biserică. Au apărut în secolul trecut destule semne ale acestei grabe în escaladarea tuturor barierelor, care nu pot fi condamnate, ținând

seama de buna credință a celor ce le-au generat^[7].

Pe de altă parte, cunoscătorii problemelor și cei cu simț realist mai pronunțat, apreciază că pentru a se înfăptui un lucru temeinic, nerăbdarea nu este totdeauna cel mai bun sfătuitor și că depășirea stadiului în care ne aflăm în prezent impune studiu serios și pregătire îndelungată. Unii văd această pregătire desfășurându-se pe parcursul unei perioade de timp mai mare, alții mai mică. În orice caz, ceea ce îi apropie oarecum este chibzuința și prudența.

În Ortodoxia de astăzi se fac auzite din ce în ce mai multe voci care neagă contribuția ecumenică a acesteia sau, și dacă o acceptă, o socotesc ca un semn de trădare din partea unei grupări a conducerii ce s-a depărtat, într-un fel sau altul, de Biserica apostolică și patristică. Făcând apel la diverse pasaje scripturistice, texte din Sfinții Părinți sau canoane ce opresc „relațiile cu ereticii”, diverși creștini ortodocși – făcând parte din toate gradele bisericești, de la simpli laici până la monahi, clerici sau chiar ierarhi – pun la îndoială relevanța dialogului ecumenic, propunând și preferând în schimb trăirea credinței „alături de frați”, fără nicio relație cu cei străini de această credință^[8].

Ortodoxia de astăzi se află așadar între o exigență misionară și limitele dialogului ecumenic, deoarece și în Biserica Ortodoxă Română se fac auzite, din ce în ce mai mult, voci considerate „autoritative”, în paralel sau dincolo de poziția oficială, sinodală, care-și exprimă fie adeziunea, fie repulsia față de fenomenul ecumenic. Dilema teologică și eclesiologică cea mai recentă pentru Bisericile Ortodoxe a fost angajamentul lor spre căutarea unității creștine ca parte a mărturiei lor către lume și ca posibilitate pentru oferirea către lume a unei „mărturii comune” cu alte Biserici. Cu alte cuvinte, aceasta este dilema participării ortodoxe în mișcarea ecumenică contemporană, considerată de către unii ca o extindere naturală a mărturiei ortodoxe către lume, iar de către alții ca o problemă care divizează Biserica de vreme ce orice formă de relație dintre creștinii divizați este văzută cu suspiciune și chiar calificată drept „erezie”^[9].

Exigența misionară a Bisericii Ortodoxe în secolul al XXI-lea, într-o lume aflată într-o confuzie generală creată de teoriile care se contrazic pe planurile filosofice, ideologice și științifice și care sunt un produs al „secolului luminilor”, ateu sau indiferent, trebuie să aibă în vedere următoarele puncte în cadrul dialogului ecumenic:

1. Necesitatea unei apropieri și a unei colaborări cu toate Bisericile și confesiunile creștine pentru a înfrunta împreună provocările ateiste și secularizante. Scopul principal al mișcării ecumenice trebuie

să fie unitatea Bisericii, care este propriul său adevăr; ea reprezintă mântuirea omului, transfigurarea existențială după chipul comuniunii treimice a umanității divizate. Părintele Dumitru Stăniloae afirma în 1963 că „Bisericele nu mai sunt considerate ca unite numai prin credința în Hristos, ci și prin credința în Sfânta Treime. Unitatea Bisericilor se punea înainte în funcție numai de Hristos. Acum se afirmă că unitatea lor stă în legătură cu unitatea lui Dumnezeu în Treime, în care este puterea ultimă și modelul perfect al unității bisericești”^[10].

Unitatea Bisericii este o unitate mai deplină și mai profundă decât unitatea creștină. Pe când unitatea creștină admite mai multe Biserici, pentru că nu cere neapărat unitate în învățătură, cult și organizare, unitatea Bisericii nu admite decât o singură Biserică, în care, cu toate că există diversitate, este aceeași învățătură de credință, reflectată în aceleași elemente principale cultice și organizatorice. Dacă unitatea creștină poate îngădui să se afirme o unitate în Hristos, dar să existe interpretări variate, chiar opuse ale învățurii lui Hristos și ale rânduielilor sfinte, date de El și de Sfinții Apostoli, unitatea Bisericii pretinde depășirea perspectivelor parțiale asupra Adevărului divin și ancorarea în Iisus Hristos – Adevărul plenar. Este ceea ce a exprimat cu atâta putere Sfântul Apostol Pavel: nici ai lui Apollo, nici ai lui Petru, nici ai lui Pavel, ci toți – cu Apollo, Petru și Pavel împreună – ai lui Hristos, care este temelia Bisericii (I Corinteni I, 12-13; III, 4-110). Unitatea Bisericii este unitatea în Hristosul integral, care este Calea, Adevărul și Viața Bisericii Sale^[11].

Unitatea Bisericii este un adevăr existențial, adevărul mântuirii omului, modul treimic de existență care ne-a fost dat de Logosul Întrupat. Însă tocmai pentru că este un dar, din principiu ea nu poate fi o reușită a omului, ci un miracol prin care Dumnezeu – El, care înviază morții – ar reînvia existența noastră încremenită. Slabele noastre eforturi pentru unitate în cadrul Mișcării Ecumenice nu ar putea oare să fie la rândul lor pretextul istoric, umila noastră pregătire pentru un miracol al Domnului, începuturile unei unități harismatice a creștinătății actualmente atât de fărâmițate?

Aici răspunsul trebuie să fie unul pozitiv. Da, unitatea poate fi acest miracol neașteptat. Exigența misionară de astăzi a ortodoxiei caută în Mișcarea Ecumenică acest miracol, adevărul Bisericii, acest dar al noului mod de existență care constituie comuniunea sfinților. Însă dacă ambițiile proprii îndepărtează eforturile noastre de scopurile inițiale, de finalitatea lor, dacă ele deturneză setea existențială a omului de la unica speranță de mântuire, atunci evoluția unei Mișcări Ecumenice dirijate cu forța către plenitudinea

harismatică a unității ar constitui o violentare a libertății noastre. Harul și miracolul vin să completeze ceea ce lipsește eforturilor noastre, să șteargă păcatul și eșecul nostru, să transforme crucea și moartea noastră în înviere, dacă cel puțin căutăm mântuirea, și nu „ameliorarea” circumstanțelor căderii noastre – ameliorare care ar altera adevărul însuși al mântuirii noastre^[12]. În centrul creației, providenței și mântuirii se află Sfânta Treime, pentru că în numele ei a poruncit Mântuitorul să se facă botezul, iar originile și temeiurile Bisericii sunt ascunse din eternitate în Dumnezeuul întreit.

2. La ora actuală se impune necesitatea pentru Ortodoxie de a participa la dialogurile teologice, care sunt o mărturie ecumenică a tradiției apostolice și patristice.

În ciuda unor dificultăți obiective, a schimbărilor contextuale și a provocărilor care afectează participarea ortodoxă la mișcarea ecumenică, există o expresie neechivocă a angajamentului ortodox spre unitatea creștină și a participării ortodoxe atât în dialogurile teologice bilaterale, cât și în organizațiile ecumenice (precum: Consiliul Mondial al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene, Consiliul Bisericilor din Orientul Mijlociu, Conferința Bisericilor din Întreaga Africă, Consiliul Bisericilor din Asia, Consiliul Național al Bisericilor din SUA etc.).

Această afirmație se bazează pe autoritatea ortodoxă conciliară. De fapt, Declarația celei de-a Treia Conferințe Preconciliare Panortodoxe (1986) despre „Biserica Ortodoxă și mișcarea ecumenică” rezumă eclesiologia ortodoxă, misiologia și viața bisericească după cum urmează: „Biserica Ortodoxă, în convingerea ei profundă și în conștiința eclesială de a fi purtătoare a mărturiei credinței și tradiției Bisericii celei Una, Sfântă, catolică și Apostolică, crede cu fermitate că ocupă un loc central în chestiunile legate de promovarea unității creștine în cadrul lumii contemporane. Biserica Ortodoxă, care se roagă neînterupt «pentru unitatea tuturor», a participat la mișcarea ecumenică de la începuturile ei și a contribuit la formarea și dezvoltarea ei. De fapt, Biserica Ortodoxă, datorită spiritului ecumenic care o distinge, a luptat de-a lungul istoriei pentru restaurarea unității creștine. De aceea, participarea ortodoxă în mișcarea ecumenică nu se desfășoară împotriva naturii și istoriei Bisericii Ortodoxe. Ea constituie expresia consistentă a credinței apostolice în cadrul noilor condiții istorice, pentru a răspunde noilor cerințe existențiale”^[13].

Marele teolog Ion Bria se întreba, în 1995: „Cum se situează Ortodoxia în societatea română, în cultura europeană, în lumea de azi? Care este misiunea

ei istorică într-o țară în care mulți plâng după defunctul imperiu sovietic? Beneficiind de circumstanțe excepționale (preponderanța ortodocșilor), ținând seama de reziduurile vechiului regim politic și de moravurile sociale apărute recent, poate oare Biserica să antreneze preoții și credincioșii într-o direcție nouă? Care este sensul destinului creștinismului român, la confluența atâtor curenți dăunătoare și crize multiforme: economică, politică, morală? Este ea conștientă că este nevoie în țară nu numai de o redresare economică și morală momentană, ci de o regenerare radicală a tradiției într-o perspectivă nouă?^[14]

Teologul Ion Bria dă următorul răspuns la aceste întrebări: la ora actuală este nevoie de o regenerare a tradiției, de o înrădăcinare locală a acesteia, adică de o alianță cu generația nouă, în succesiunea generațiilor, dar cu noi perspective. În cursul sinuos al tradiției, trebuie să fie îmbinată perseverența creatoare cu vivacitatea înnoitoare (nu iconoclastă). Pentru a-și regăsi dinamismul ei în confruntarea cu modernitatea, Biserica Ortodoxă trebuie să se adapteze la condițiile noi ale societății și să-și asigure unitatea ei internă prin coeziunea preoților și credincioșilor ei. Exigența misionară a Bisericii Ortodoxe Române în special trebuie să aibă în vedere spectrul problemelor economice și sociale, crizele vieții bisericești actuale, tendințele misionare, opțiunile ecumenice, pe care Sfântul Sinod trebuie să le prezinte, printr-o dare de seamă, în fața întregii Biserici^[15].

Preotul Mihai Himcinschi, vorbind despre „Ontologia misionară a Bisericii din perspectiva dialogului interreligios”, ne arată că „misiunea și dialogul sunt singurele realități ale mântuirii care trebuie înțelese istoric și spiritual, ca toate

celelalte realități ale mântuirii. Prin ele se atestă și provine desăvârșirea sensului istoric și spiritual al tuturor realizărilor soteriologice. Nu putem pătrunde în inteligența teologică a ceea ce înseamnă misiune și dialog, chiar dacă privim Biserica toată în manieră istorică și spirituală”^[16].

Pentru a construi – din punct de vedere misionar – o eclesiologie, în dimensiunea sa spirituală, este mult mai precis și mai clar, mai biblic și mai teologic, ca să recurgem la cuplul de concepte eclesiologice: vizibil și invizibil. Acest cuplu de noțiuni eclesiale i-a incomodat pe reformatori și pe cei ce au dialogat cu ei pentru a înțelege doctrina Bisericii. Pentru a înțelege dubla natură a Bisericii, putem aduce înaintea misterului Cuvântului Întrupat. Dialogul ecumenic trebuie să fie întemeiat pe comuniunea trinitară, deoarece contemplarea universului ne trimite la Logos, la Cuvântul Întrupat, care este Fiul Tatălui și care ne trimite la rândul Său la întreaga Sfântă Treime, taina și structura supremei iubiri. De fapt, cosmosul nici nu poate fi înțeles altfel decât ca operă a Treimii sau ca transpunere a iubirii, iubire transparentă pretutindeni în interfețele complexe ori în fundamentala armonie dinamică a diverselor componente ale creației, perfect realizată abia la nivelul relațiilor din sânul comunității umane. Această convergență armonioasă, după cum afirmă părintele Stăniloae, nu poate proveni decât dintr-o sursă care cunoaște în sine dialogul comuniunii, al iubirii, și de care depinde fără încetare această armonie^[17].

În condițiile actuale, preotul Mihai Himcinschi afirmă că lumea angajată în dialog pune aceleași probleme în discuție. Dialogul ecumenic ne va permite ca toți să asculte și să înțeleagă problemele,

și să descopere că Dumnezeu este Cel care înmoaie sufletele în vederea slujirii și pentru vestirea Evangheliei în lume. Prin sine, dialogul ecumenic nu e suficient ca să realizeze plenitudinea unității voite de Hristos, dar această unitate stă în gândurile și aspirațiile interlocutorilor. Dorința lor constituie darul suprem al lui Dumnezeu, dar pe care îl va acorda în maniera și la vremea socotită de El^[18].

Mizele dialogului interreligios sunt următoarele: înțelegerea, cooperarea, mărturia și adevărul. Aceste patru mize ale dialogului corespund de fapt și reprezintă, în același timp, și fondul a patru dimensiuni sau aspecte esențiale ale vieții religioase:

1. înțelegerea (priceperea) ideilor și doctrinelor
2. cooperarea în angajamentul etic și social
3. mărturisirea credinței și a vieții comunitare
4. căutarea adevărului în experiența religioasă.

Dintre acestea, cea mai importantă pentru tema pe care o tratăm o constituie mărturisirea credinței. Aceasta este o miză fundamentală a dialogului interreligios, având în vedere faptul că toate tradițiile religioase sunt animate de un imperativ misionar și de ideea de convertire^[19].

Dialogurile teologice pot fi catalogate în:

1. dialoguri intrareligioase;
2. interconfesionale;
3. intercomunitare;
4. interreligioase.

Dialogul, în esența sa, este un efort de ascultare reciprocă, un efort de a asculta pentru a înțelege. Înțelegerea este recompensa acestui efort. „Dialogul interconfesional este dialogul care își ia originea dintr-o confesiune de credință, deschisă spre o chemare la credință unică. Presupune înțelegere,

voință sinceră de colaborare, să fie fără confruntări alimentate de surse polemice și apologetice. Pentru a se realiza acest tip de dialog, trebuie eliminat exclusivismul^[20].

Reputatul ecumenist Hans Küng, teolog elvețian catolic (19 martie 1928-6 aprilie 2021), a avut o mare pasiune pentru promovarea dialogului interconfesional. El face o trecere spectaculoasă de la teologia ecumenică la teologia religiilor. În lucrările: *Creștinismul și religiile lumii* (1984) și *Creștinismul și religiozitatea chineză* (1988), Küng trece de la dialogul interconfesional la cel interreligios, sau de la ecumenismul ad intra la cel ad extra. Ecumenismul nu trebuie redus doar la comuniunea Bisericilor creștine, ci trebuie extins la comunitatea marilor religii, pentru că el definește întregul pământ locuit, nu doar părți ale lui. Ecumenismul eclesial trebuie să devină parte integrantă a ecumenismului mondial, pentru că teologia ecumenică deschide calea spre dialogul cu celelalte religii. Aceste idei sunt dezvoltate și în lucrările: *O teologie pentru mileniul trei* (1987) și *Proiect al unei etici planetare* (1990). Tema fundamentală a teologiei religiilor este, de fapt, o întrebare: necreștinii se pot mântui sau nu? În mediul protestant, reprezentat de teologia dialectică, răspunsul este negativ, în timp ce în teologia catolică răspunsul este pozitiv. Extra ecclesiam nulla salus este contrabalansat de *Faciendiquod in se est, Deus non denegat gratiam* (Dumnezeu nu refuză grația Sa celui ce face ce poate), dacă trăiește cinstit și moral, chiar și fără a fi creștin^[21].

3. O altă exigență misionară a Ortodoxiei de astăzi o constituie următoarea: toți credincioșii ortodocși să lucreze cu zel și să participe la această deschidere ecumenică a Ortodoxiei, cu convingerea

profundă că mărturia ortodoxă în lume nu este o devalorizare a Ortodoxiei, ci o perspectivă fundamentală a misiunii sale în lume. În caz contrar, universalitatea și ecumenicitatea tradiției ortodoxe autentice ar fi reduse la o piesă de muzeu.

Teologul grec Anastasios Yannoulatos afirma în anul 2003: „Studiul tradițiilor religioase ale umanității din contactul nemijlocit cu diferite popoare pe toate continentele mi-au întărit convingerea că universalitatea Bisericii noastre constituie răspunsul diacronic și față de noile circumstanțe mondiale care sunt în desfășurare. De altfel, învățătura și cultul Bisericii Ortodoxe au lărgit orizontul privirii și al simțirii inimii noastre la dimensiunile lumii întregi. În gândirea și tradiția ortodoxă toate se mișcă într-o perspectivă universală: de la crearea lumii cu care începe Vechiul Testament, până la viziunea cerului nou și a pământului nou, cu care se încheie Noul Testament. Tema fundamentală a Sfintei Scripturi rămâne aventura întregii umanități și mântuirea universală”^[22].

Faptul că universalitatea constituie componenta principală a Ortodoxiei este adesea ignorat de diferiți teologi sau cercuri ecleziastice. Absorbția în local, problemele imediate marginalizează de obicei interesul pentru problemele ce privesc întreaga umanitate. Însă universalitatea nu ignoră și nu exclude localul. Îl include, îl situează de o manieră corectă în adevăratele lui dimensiuni. Același teolog grec afirmă că suprema comuniune a Dumnezeului Treimic constituie punctul de plecare pentru realizarea comuniunii interumane. Câteva principii creștine, ca cele despre Sfânta Treime, Cruce, Înviere, îi scandalizează pe oamenii de alte religii. Însă pentru

credinciosul creștin acestea reprezintă puterea tainică prin care învingem egoismul propriu și reușim în laborioasa încercare de realizare a unei comuniuni de iubire. Această comuniune de iubire are ca punct de plecare pentru creștini Comuniunea supremă, care este expresia supremă a comuniunii, realitatea „care există cu adevărat”: Dumnezeu, neapropiatul și infinitul Dumnezeu Treime, perceput mai ales ca desăvârșită „comuniune”, ca unitate desăvârșită, nesuspusă limitărilor, ca existență a unei Ființe unitare și, în același timp, participare de Persoane, ca unitate în Treime și Treime în Unitate^[23].

Misiunea Bisericii Ortodoxe astăzi este o expresie a unei bătălii costisitoare, nu numai pentru a proteja „credința sfinților”, ci în primul rând pentru a o transmite unei noi generații și culturi, așa eterogenă și anonimă cum este, dar neavând deschidere spre o receptare ușoară a Evangheliei Împărăției lui Dumnezeu. Schimbările care s-au produs în lumea post-comunistă din Europa din decembrie 1989 au făcut ca trupul universal al Ortodoxiei să nu mai fie o entitate monolitică, ci o lume modernă, multiculturală, multinațională. Parte a acestei evoluții este crearea de noi state independente, cu o largă populație ortodoxă, noi biserici care se dezvoltă și caută autonomie culturală și autocefalie canonică, noi inițiative misionare și proiecte care au ca scop realizarea de comunități ecleziale independente. Concilierea pan-ortodoxă practică este dificilă, dureroasă și nu are putere să funcționeze. Ortodocșii sunt serios divizați între ei în ceea ce privește numeroase chestiuni ecumenice, spunea teologul ecumenist Ion Bria^[24].

Mulți observatori și critici cred că sarcina ortodocșilor în Răsăritul Europei este de a-și câștiga

identitatea lor, luând în considerare consecințele serioase de natură instituțională și culturală ale lungii experiențe comuniste. Aceasta postulează un efort considerabil. Prin recuperarea fostelor țări comuniste potrivit intereselor geopolitice ale puterilor europene, această sarcină a devenit și mai dificilă. Același teolog Ion Bria spunea: Aș dori să adaug că, pe parcursul acestei perioade de continuă aranjare a realităților europene, este vitală recâștigarea încrederii Bisericii în puterea luminii Evangheliei lui Iisus Hristos. Angajamentul ei pentru evanghelizarea poporului și pentru slăvirea lui Dumnezeu în duh și în adevăr (Ioan 4, 24) este o parte integrantă a procesului de căutare a unei identități creștine autentice astăzi^[25].

Sarcina creștină a lumii contemporane în ansamblul ei este de a lupta pentru restaurarea unității eclesiale în cadrul tradiției apostolice și eclesiale autentice ale Bisericii nedivizate, după porunca Domnului „ca toți să fie una” și conformă cu rugăciunea Bisericii „pentru unirea tuturor”.

ORTHODOXY TODAY BETWEEN MISSIONARY EXIGENCY AND THE LIMITS OF ECUMENICAL DIALOGUE

Abstract: The Great Schism of 1054, which separated two sister Churches, the East and the West, as well as Martin Luther's Great Reformation of 1517, which arose within Western Christianity, led to the emergence of several Christian confessions, to unrest and even religious wars. In the mid-20th century, the ecumenical movement emerged, out of the desire to restore Christian unity, which crystallized the previous attempts in the 19th century by establishing in 1948 the Ecumenical Council of Churches, a world organization that currently brings together a total of 249 Churches from all over the world. The Orthodox Church throughout the world is between a missionary exigency and the limits of ecumenical dialogue, contributing to the restoration of Christian unity, but emphasizing the unity of the Church, the apostolic and patristic tradition. The mission of Orthodoxy in the contemporary world is very difficult, but it is based on understanding, cooperation, confession of the truth of the Christian faith and has as its ultimate goal the words of the Savior „that they may all be one”.

Keywords: The Great Schism, Christian confessions, Orthodox Church, faith, Savior.

NOTE

[1] Biserica Urșani, Horezu, cu hramul „Intrarea în biserică a Maicii Domnului”; doctor în istorie.

[2] Cuvântare rostită de patriarhul Iustin Moisescu la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Geneva în 21 octombrie 1981, publicată în revista „Biserica Ortodoxă Română”, an XCIX (1981), nr. 11-12, p. 1180.

[3] Viorel Ioniță, *Mișcarea ecumenică*, în *Dicționar de teologie ortodoxă*, Coordonatori: Pr. Prof. Dr. Ștefan Buchiu (București), Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan (Arad), Editura Basilica, București, 2019, p. 583.

[4] *Ibidem*, p. 584.

[5] Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă A-Z*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 260.

[6] Pr. D. Stăniloae, *Mișcarea Ecumenică și unitatea creștină în stadiul actual*, în „Ortodoxia”, XV (1963), nr. 3-4, p. 544, nota 1.

[7] Mitropolit Nicolae Corneanu, *Quo vadis? Studii, note și comentarii teologice*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990, p. 106.

[8] Pr. Aurel Pavel, Ciprian Iulian Toroczka, *Adevărul și falsul ecumenism. Perspective ortodoxe asupra dialogului dintre creștini*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu și Editura Andreiana, Sibiu, 2010, p. 6.

[9] Georges Lemopoulos, *Participarea ortodoxă la mișcarea ecumenică și rolul educației teologice: câteva chestiuni sub forma unor gânduri introductive*, în „Revista Teologică”, Serie nouă, XXI, (93), ianuarie-martie, Editura Andreiana, Sibiu, 2011, p. 22.

[10] Pr. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 22.

[11] Arhim. Prof. Dr. Nicolae Mladin, *Pe calea unității Bisericii lui Hristos*, în „Ortodoxia”, XV (1963), nr. 3-4, iulie-decembrie, p. 458.

[12] Christos Yannaras, *Adevărul și unitatea Bisericii*, Traducere din limba franceză de Daniela Cojocariu, Editura Trinitas, Iași, 2008, p. 16.

[13] Georges Lemopoulos, *op. cit.*, p. 23, nota 2.

[14] Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Editura Trinitas (Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei), Iași, 1995, p. 34.

[15] *Ibidem*, p. 35.

[16] Preot Mihai Himcinschi, *Misiune și dialog. Ontologia misionară a Bisericii din perspectiva dialogului interreligios*, Ediția a doua, revizuită, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2020, p. 209.

[17] Diac. asist. dr. Doru Costache, *Communio, părintele Dumitru Stăniloae și rațiunea eclesial-coloquială a existenței*, în „Studii Teologice”, Seria a II-a, LIII, nr. 3-4, iulie-decembrie 2001, p. 64.

[18] Preot Mihai Himcinschi, *op. cit.*, p. 216, nota 320.

[19] *Ibidem*, p. 217.

[20] *Ibidem*, p. 218, nota 321.

[21] Sterea Tache, *Dialog ecumenic și interreligios*, în *Dicționar de teologie ortodoxă*, Coordonatori: Pr. Prof. Dr. Ștefan Buchiu (București), Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan (Arad), p. 278.

[22] Anastasios Yannoulatos, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Traducere de Drd. Gabriel Mândrilă și Pr. prof. dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2003, p. 13.

[23] *Ibidem*, p. 27.

[24] Ion Bria, *Studii de misiune și ecumenism*, Traducere din engleză de Daniel Buda, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2013, p. 213.

[25] *Ibidem*, p. 214.